

Radonový program

Ariana Lajčíková

Centrum odborných činností

SZÚ Praha

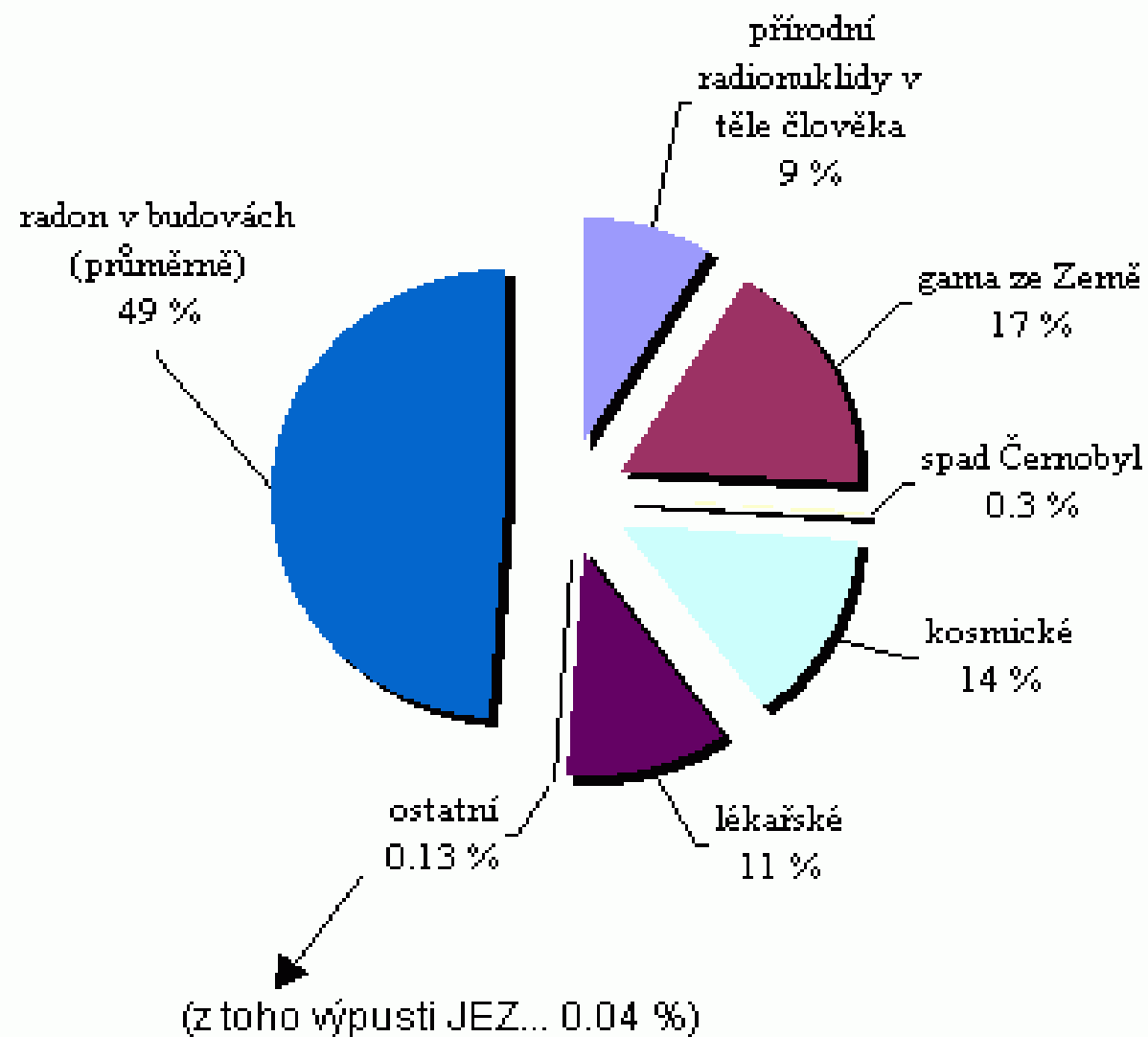
Co to je?

Program prevence ochrany zdraví obyvatel
před ozářením z přírodních zdrojů,
program prevence rakoviny plic

Kdo ho vyhlásil?

Světová zdravotnická organizace 2009

Rozdělení dávek obyvatelstvu

Historie radonového programu

V ČR byl radonový program zahájen v 80. letech minulého století: MZ ČR vydalo jako první legislativní opatření vyhlášku č. 76/1991 Sb.

Později gesce Státní úřad pro jadernou bezpečnost: atomový zákon č. 18/1997 Sb. a vyhláška SÚJB č. 307/2002 Sb.

Na základě výzvy WHO z r. 2009 se MZ ČR oficiálně zapojuje opět do spolupráce na Radonovém programu organizovaném v rámci Usnesení vlády č. 594 ze 4. května 2009 na roky 2010 – 2019.

2010: začátek třetí dekády Radonového programu

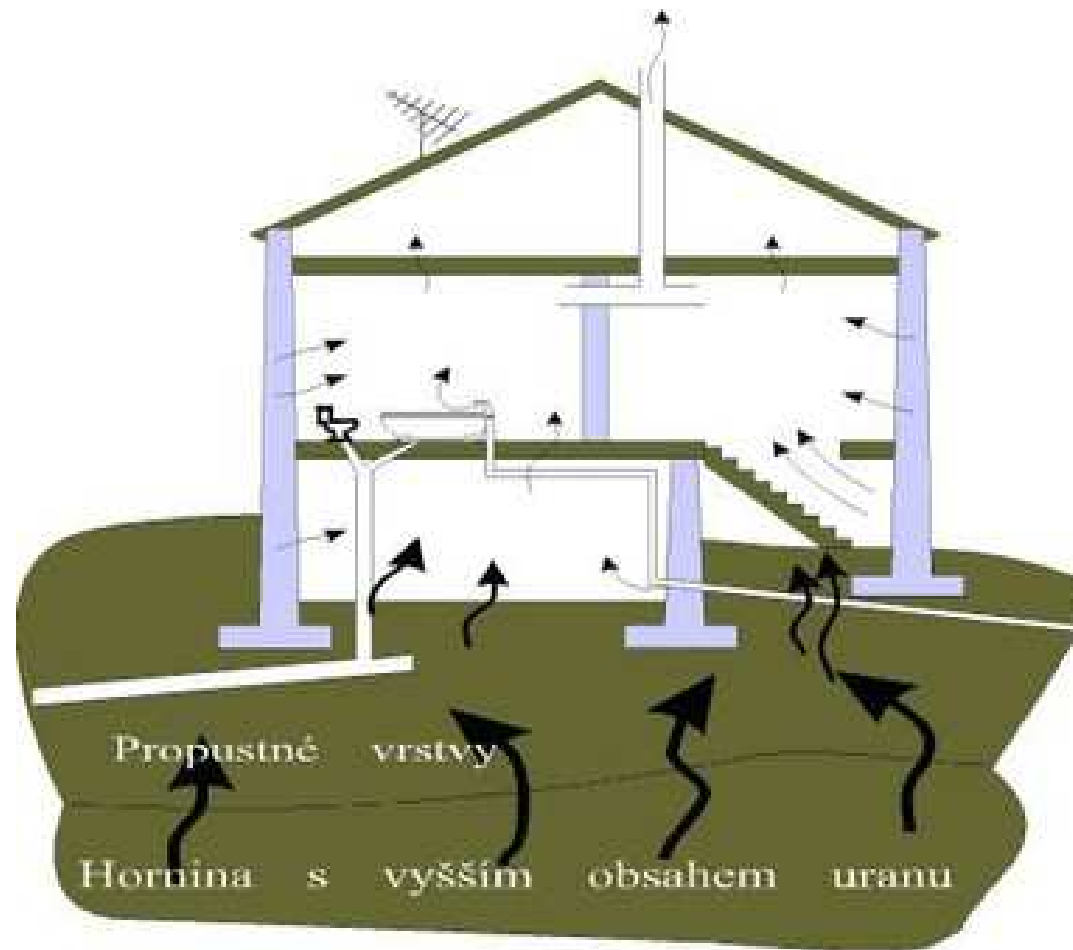
Historie informací o radonu

- **16. stol. - Agricola i Paracelsus zaznamenali vysokou úmrtnost na zvláštní plicní onemocnění v oblasti těžby stříbra v saském Schneebergu a Jáchymově. Nemoc končila chrlením krve, ale provázely ji jiné příznaky, než tehdy známé souchotiny. Výskyt této nemoci, později pojmenované „Schneebergská nemoc“ stoupal souběžně s intenzifikací dolování stříbra, mědi a kobaltu.**
- **1879 – nemoc poprvé označena jako rakovina.**
- **1896 Henri Becquerel objevil radioaktivitu**
- **1898 Marie Curie Sklodovská zkoumala radioaktivitu uranu a v r. 1898 objevila radium.**
- **1900, objevil německý fyzik Ernest Dorn, že soli radia produkují radioaktivní plyn radon.**
- **1901 byla naměřena v důlním ovzduší vysoká koncentrace radonu a byla vyslovena hypotéza o příčinném vztahu mezi radonem v ovzduší a rakovinou plic.**

Historie → současnost

- 1950 začíná soustavné měření radonu v ovzduší dolů
- 1952 Bale (a Běhounek) objevují hlavní příčinu ca plic u horníků: vdechování krátkodobých produktů přeměny radonu (Po, Bi, Pb), usazování na povrchu dýchacích cest a jejich ozařování
- 1956 objeven výskyt radonu ve švédských bytech
- 1978 zjištěny vysoké koncentrace radonu v obydlích ČR (Jáchymov – v podloží uranový důl)
- 1980-81 výroba pórobetonu (Poříčí u Turnova) – sídliště Petřiny aj.
- Výroba škvárobetonu z Rynholce u Nového Strašecí - výstavba 3 tis. domků Start (později výkup, sanace)
- 80. léta: nález budov s nečekaně vysokou koncentrací radonu z podloží (žádný důl, přirozený obsah)
- Začíná období intenzivního zkoumání a měření....

Cesty vnikání radonu do bytu

Současnost

„Usnesení vlády č. 594 ke Zprávě o plnění úkolů Radonového programu ČR v období let 2000 až 2008 a o Radonovém programu ČR na léta 2010 až 2019 – Akčním plánů“.

V bodu II. Usnesení vláda ČR schválila Radonový program na léta 2010 až 2019 a stanovila úkoly jednotlivým resortům.

Ministryni zdravotnictví bylo uloženo:

- **zajišťovat od 1. ledna 2010 plnění Akčního plánu**
- **vyčlenit každoročně v rozpočtové kapitole jí řízeného resortu finanční prostředky na plnění Akčního plánu.**
- **připravit a zpracovat aktuální informační materiály pro širokou i odbornou veřejnost**

Co znamenají „preventivní opatření“?

- Zajištění právního rámce pro regulaci a kontrolu možných zdrojů radonu (radon z podloží, ze stavebních materiálů, z vody). Právní rámec již existuje: atomový zákon a prováděcí předpisy
- Zajištění systému kontroly (u výrobců a dovozců stavebních materiálů a dodavatelů vody - inspektoři SÚJB, posuzování radonu z podloží je součástí stavebního řízení – stavební úřady
- Zajištění dostatečné informovanosti obyvatelstva

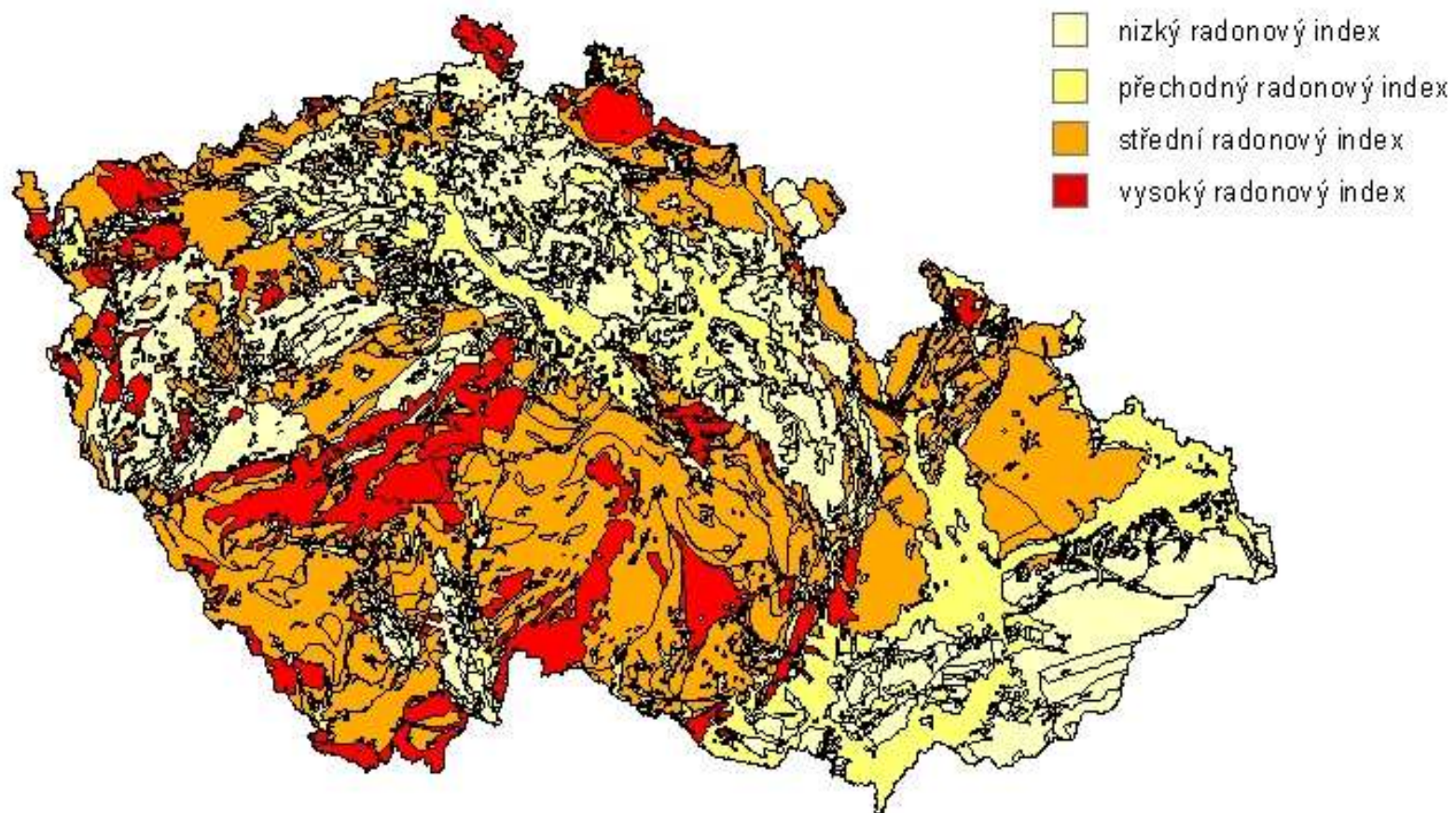
Je prevence povinná? Preventivní opatření nelze vynuocovat. Výjimka: budovy ve veřejném zájmu

Intervence = nabídka podpory ze strany státu a svobodném rozhodnutí ze strany občanů tuto pomoc přijmout

V praxi probíhá Radonový program v ČR takto:

- Reprezentativní průzkum výskytu radonu v budovách na území státu – „zmapování situace“
- Stanovení zásahových úrovní pro provedení protiradonových opatření – vyhl. SÚJB č. 307/2002 Sb.
- Zajištění informovanosti obyvatelstva a státní správy – jsou vydávány informační materiály (nově i v SZÚ)
- Systematické vyhledávání objektů s vyššími koncentracemi radonu na rizikových územích. Dosud změřeno více než 100 tis. budov
- Pomoc občanům v budovách s překročenou zásahovou úrovní např. formou státních příspěvků (dosud sanováno 2 tis. rodinných domů)

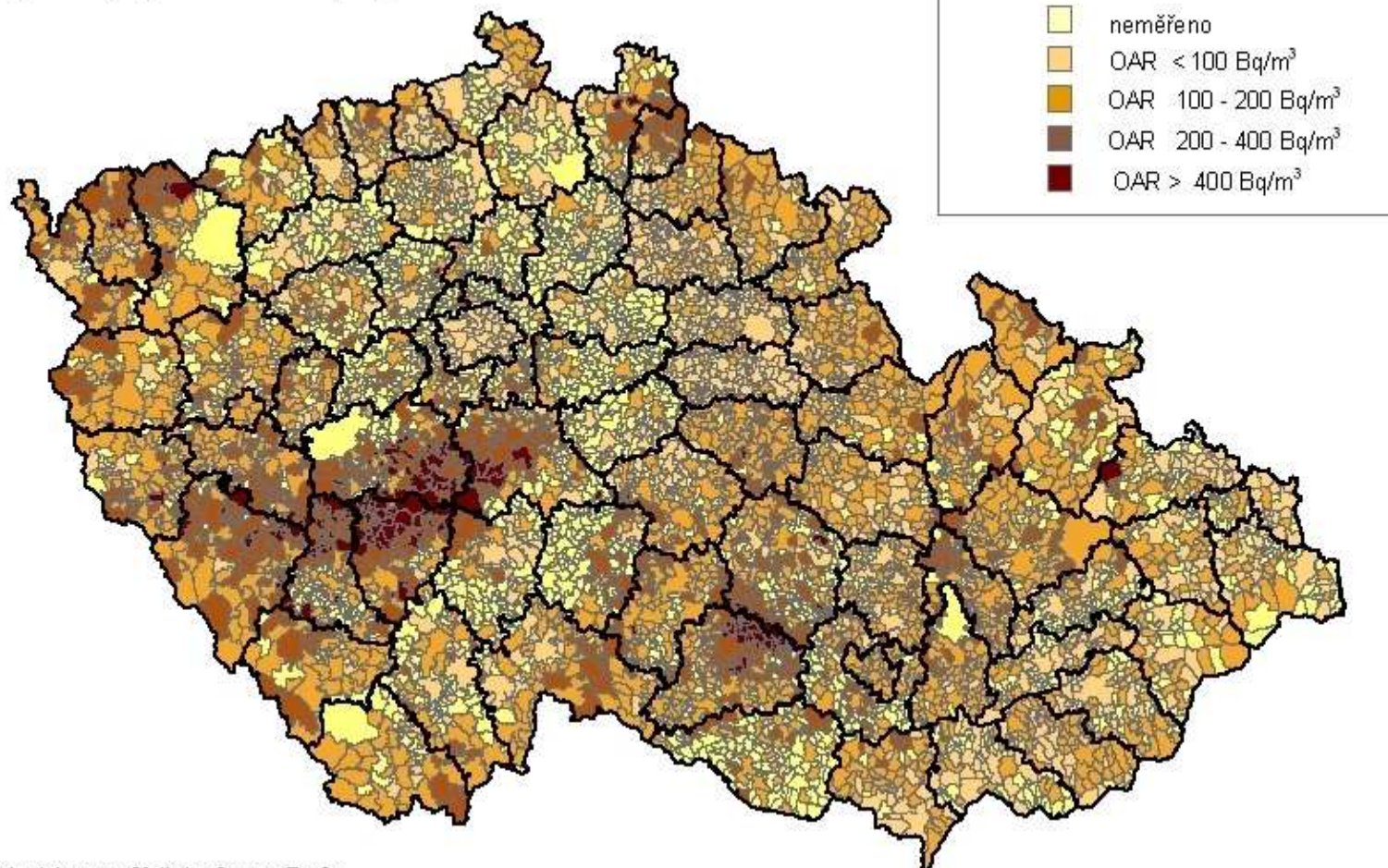
Geologická prognózní mapa radonového indexu

Barnet, Mikšová, Procházka, Český geologický ústav

Radonový program ČR

Výsledky vyhledávacího programu

Státní ústav radiální ochrany, Praha

Kdy se měří radon

1. Stanovení radonového rizika stavebního pozemku (komerční firmy)
2. Měření obsahu radonu a přírodních radionuklidů ve vodě a ve stavebních materiálech (komerční laboratoře)
3. Měření radonu v ovzduší budov (SÚRO) stopovými detektory. Měření je bezplatné a důvěrné.
  - a) Roční průměrná hodnota
  - b) Týdenní průměrná hodnota
4. Podrobná analýza zdrojů Rn v budově
cesty šíření, stav základnových půd
cíl: protiradonové opatření

Stopový detektor k měření radonu

Uložení detektoru v interiéru

Úkoly SZÚ – šíření informací

1. Praktický lékař – rukopis článku odevzdán do tisku (Lajčíková A., 1 Thomas J.: **Prevence rakoviny plic způsobené radonem**)
2. VVI – Vytápění, větrání, instalace – článek publikován (Lajčíková, A.: **Radonový program – co to je a proč nás stále zajímá**)
3. Informační leták – viz www.szu.cz (životní prostředí – Ionizující záření – radonový program)

Děkuji za pozornost,

odneste si informaci, že i rezort zdravotnictví
je zapojen do Radonového programu!